

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dispvtaones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Dispvatio XXVI. De hypostatibus diuinarum personarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

Concilii Laterani. ad tuendam doctrinam Petri Lombardi Magistri sententiarum, de identitate personarum in essentia, reprehensam & impugnatam ab Abbate Ioachim, ut patet ex initio cap. cit. *Damnatus*. Atqui Magister sententiarum eo ipso in loco ubi docet personas diuinas esse vnā quandam summam rem, videlicet essentiam, docet etiam esse tres res, relatiuē scilicet, pro

eoque citat D. Augustinum, ut videre est apud ipsum lib. 1. dist. 25. littera H. Quis ergo sibi persuadeat doctrinam eorum qui dicunt cum Magistro, in Trinitate esse vnā rem summam absolutam & tres relatiuas, fuisse damnatam ab illo Concilio, illis ipsis verbis quæ in doctrina Magistri defensionem pronunciauit?

DISPUTATIO VIGESIMA SEXTA.

De Hypostasibus diuinarum personarum.

- Sectio I. *Premittuntur aliqua de subsistentia, siue hypostasi, supposito, & persona.*
 Sectio II. *Per quid formaliter persone diuine constituentur in esse persona?*
 Sectio III. *Respondetur argumentis contrariarum opinionum.*
 Sectio IV. *Quomodo tres persone diuine constituentur in ratione persone?*
 Sectio V. *Soluuntur obiectiones contra doctrinam præcedentem.*

DE Hypostasibus personarum diuinarum disputat S. Thomas quæst. 29. & 30. In quarum priore docet personam idem esse, ac naturam rationalem indiuiduam substantiam. 2. Nomen personæ in genere rationalium substantiarum idem significare; quod in toto genere substantiarum significant suppositum, res naturæ, subsistentia, & hypostasis. Est enim nomen dignitatis, & præ aliis suppositis tribuitur substantiis rationalibus, quæ habent dominium sui actus: nihil tamen aliud significans, quam suppositum naturæ rationalis. Dicitur autem substantia dupliciter, secundum Philosophum 5. Metaph. Vno modo prout significat essentiam, seu quidditatem rei, græcè *ουσια*. Altero prout significat subiectum, vel suppositum, quod subsistit in genere substantiæ: quo pacto, scilicet in prædicta definitione personæ. Nominatur etiam res naturæ, subsistentia, & hypostasis secundum multiplicem considerationem substantiæ. Secundum enim quod per se existit, & non in alio, vocatur subsistentia: illa enim subsistere dicimus, quæ non in alio, sed in se existunt. Secundum verò, quod supponitur alicui naturæ communi, dicitur res naturæ, sicut hic homo est res naturæ humanæ. Secundum verò quod supponitur accidentibus, dicitur hypostasis, vel subiectum. Docet 3. nomen personæ conuenire

Deo excellentiori modo, quam creaturis, sicut & alia nomina, quae creaturis à nobis imposita, Deo tribuuntur. Nam persona significat id quod est perfectissimum in tota natura, scilicet subsistens in rationali natura. Unde cum omne illud, quod est perfectionis, Deo sit tribuendum, eo quod eius essentia continet in se omnem perfectionem, conueniens est, ut hoc nomen persona de Deo dicatur, & quidem excellentissimè: quia Deus excellentissimè perfectus est in omni genere perfectionis. 4. Nomen personae diuinae significare relationem, ut subsistentem: siue significare relationem in recto, & essentiam in obliquo: non tamen relationem, in quantum est relatio, sed in quantum significatur per modum hypostasis. Hypostasis autem significatur in diuinis, ut relatione distincta. Et quamuis de ratione personae in communi, abstractae à Deo, & à creaturis, non sit relatio: tamen in particulari de ratione personae diuinae. Quia persona in quacunque natura significat id, quod est distinctum in natura sua: est enim generaliter idem, ac substantia indiuidua rationalis naturae, ut supra dictum fuit: & indiuiduum est, quod est in se indistinctum, & distinctum ab aliis. Distinctio autem in diuinis non fit nisi per relationes originis. Quare nomen personae diuinae significat relationem originis.

In posteriori quaestione docet 1. plures esse personas diuinas: quia nomen, persona, significat in diuinis relationem, ut subsistentem in natura diuina. Sunt autem plures relationes in illa subsistentes, adeoque plures personae. 2. Non esse plures personas, quam tres Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, quia non sunt nisi tres relationes realiter distinctae ab inuicem, & oppositae relatiuè inter se. Paternitas scilicet respectu Filiationis: & spiratio actiua respectu processionsis Spiritus sancti. Pater, & Filius distinguuntur realiter inter se per Paternitatem, & Filiationem; & Spiritus sanctus ab utroque per processionem seu spirationem passiuam. Spiratio uero actiua non habet oppositionem relatiuam ad Patrem, & Filium, ideoque non ab illis distinguitur realiter: neque illos distinguit ab inuicem, sed à Spiritu sancto. 3. Terminos numerales significare in diuinis illas, de quibus dicuntur, & super hoc nihil addere, nisi negationem. Ut cum dicimus, essentia est una: unum significat essentiam indiuisam. Cum dicimus persona est una, significat personam indiuisam. Cum dicimus personae sunt plures, significanter illae personae, & indiuisio circa quamque earum: quia de ratione multitudinis est, ut ex unitatibus constet. Unum autem significat ens indiuisum. 4. Nomen personae esse commune tribus personis, non secundum rem, sicut una essentia communis est tribus, quia sic sequeretur unam esse personam trium, sicut essentia est una: sed secundum rationem tantaxat: quia nomen illud impositum est ad significandum rem subsistentem in tali natura. Hoc autem est commune secundum rationem omnibus personis diuinis, quod unaquaeque earum subsistit in natura diuina distincta ab aliis. Et sic hoc

nomen, Persona, secundum rationem est commune tribus personis diuinis. Hucusque D. Thom. cuius doctrina sequentibus sectionibus explicabitur.

SECTIO I.

Præmittuntur aliqua de substantia sua, hypostasi, supposito, & persona.

1. Substantia differt aliquare-nus à natu-
ra.

YPOSTASIS, siue substantia, sumitur hoc loco non pro natura ipsa & essentia, vel etiam pro ipso supposito, quo utroque sensu sumpta fuit olim non raro à S. Patribus & Conci. ut pluribus adductis eorum testim. probat Didacus Ruis disp. 31. sect. 3. & 4. Sed strictè, prout nunc sumitur à Theologis, pro eo quod subsistens aut suppositum addit supra rem vel naturam quæ subsistit. Cum enim ex mysteriis Trinitatis & Incarnationis habeamus aliquam esse differentiam inter naturam & suppositum: siquidem Verbum assumpsit naturam humanam, & non assumpsit suppositum humanum: & in Trinitate sunt tres Personæ, seu tria supposita realiter distincta, cum tamen vnica sit natura: neque communicatur suppositum quæ suppositum, quando communicatur natura: Cum, inquam, habeamus aliquam esse differentiam inter suppositum & naturam, & suppositum addere aliquid supra naturam, id est, non esse naturam simpliciter: placuit Theologis restringere vocem hypostasis ad significandum illud, quod suppositum addit supra naturam simpliciter. Quid autem illud sit non conuenit inter Theologos.

2. Substantia non est negatio dependentiæ.

Sunt enim qui existimant hypostasim siue substantiam nihil addere naturæ substantiali aut rei subsistenti, præter negationem actualis & aptitudinalis dependentiæ ab alio supposito: ita nimirum ut talis natura neque dependeat actu, neque naturaliter apta sit dependere ab alio supposito. Quæ opinio est Scoti in tertio dist. 1. qu. 1. §. *Ideo propter istum*: Et dist. 6. q. 1. Sed merito reijcitur, communiter: primò quia natura diuina sumptæ præcisè à proprietatibus, neque actu pendet, neque naturaliter est apta pendere ab alio supposito: & tamen ut sit præcisè non est subsistens, sed subsistit per tres proprietates hypostaticas Patris, Filij, & Spiritus sancti. Secundò, hypostases illæ diuinæ non sunt negationes, sed aliquid posituum. Atque personæ diuinæ constituerentur in suo esse substantiali & proprio per negationes, id est, per non ens: distinguerenturque realiter ab inuicem sola negatione, adeoque per illam intrinsecè constituerentur. Vnumquodque enim distinguitur realiter ab alio, per id quod est. Et quod constituit rem in suo esse, distinguit

illam à qualibet alia. Ac vice versa, quod distinguit formaliter, constituit: quia vnusquodque eodem formaliter quo est ens, est vnum, id est indiuisum in se, & diuisum seu distinctum à quolibet alio. Item, sequeretur mysterium Trinitatis addere tantum essentia diuinæ tres negationes: & verbum diuinum terminare naturam humanam sola negatione, ac negationem esse terminum formalem vnionis hypostaticæ: quæ omnia sunt falsa & absurda. Tertio, illa opinio reddit vanas & ridiculas definitiones Conciliorum affirmantium verbum assumpsisse naturam, non personam. Sensus enim esset, Verbum vniuisse sibi naturam, non relinquendo illam non vnitam. De quo quis sanus dubitet? Itaque substantia, siue creata, siue increata, non consistit in prædicta negatione.

Alij secundo dicunt suppositum compleri per existentiam, ita ut substantia formaliter non sit aliud, quam existentia rei quæ subsistit. Ita sentit Capreolus in 3. dist. 5. q. 3. art. 3. ad argumenta contra secundam conclusionem. §. *Ex quibus apparet*. Sed hæc sententia non minus quam præcedens, reijcienda est. Nam humanitas assumpta à Verbo, habet propriam & naturalem existentiam: & tamen non habet propriam & naturalem substantiam seu personalitatem. Ergo substantia non est sola existentia rei quæ subsistit. Minor est de fide. Maiorem autem suppono esse euidenter ex Metaphysica: quia existere formaliter nihil aliud est, quam esse actu in rerum natura: Ergo existentia rei nihil est aliud, quam res ipsa proût est actu in rerum natura. Est autem actu per seipsam formaliter. Neque potest existere, & non esse ipsamet actu secundum se. Neque etiam potest existere formaliter per aliud à se distinctum: quia quidquid aliud ponatur, nisi ponatur ipsamet, & sit actu; non existit. Si autem ponitur ipsamet, & est actu in rerum natura, id est formaliter & præcisè, ac primò existit, quia ipsamet actu est. Quare humanitas Christi non existit formaliter per hypostasim Verbi, sed per seipsam ut actu posita in rerum natura, & habentem propriam entitatem actualem distinctam ab hypostasi Verbi.

Substantia non est ipsa reiecta sententia.

Alij tertio volunt suppositum compleri per existentiam, & characteristics proprietates accidentarias. Ita Iauel. 7. Metaph. q. 17. Sed hæc sententia, quod attinet ad existentiam, refutatur eodem argumento, quo præcedens. Quoad vero proprietates accidentarias, refellitur primò, quia suppositum est substantia vltimò completa in esse substantiali. Ergo substantia; per quam vltimò completur in esse substantiali; non est

Neque existentia & characteristics proprietates.

accidens, aut accidentia. Impossibile enim est substantiam compleri formaliter in esse suo substantiali per accidentia. Secundò, Christus habebat existentiam naturalem, & omnes características proprietates accidentales: quarum nullam Christo defuisse affirmat Concilium Lateranen. sub Martino. 1. can. 5. & 9. & sexta Synodus generalis act. 4. Et tamen Christus non habebat substantiam naturalem. Ergo substantia non est formaliter existentia, & características proprietates accidentales. Tertio, in personis diuinis nullæ sunt características proprietates accidentales: & tamen est vera ratio suppositi, & personæ. Ergo proprietates illæ características non sunt de ratione suppositi.

Alij quarto, vt Caiet. 3. p. q. 4. art. 2. docent complementum suppositi esse mediam quandam entitatem inter naturam, & existentiam. Sed non explicant, neque explicare possunt, quanam sit illa entitas media. Et male supponit existentiam naturæ distingui à natura, quod necessarium est, vt illa entitas possit esse media inter naturam, & existentiam.

Neque totalitas naturalis substantialis.

Alij quinto dicunt substantiam nihil aliud esse, quam totalitatem naturæ substantialis indiuiduæ: ita vt subsistere nihil sit aliud, quam esse substantiam indiuiduam totam: & quando definitur subsistens esse *Ens per se*, illud *per se*, significet triplicem perfectionem oppositam triplici modo essendi in alio: nempe vel tanquam in inferiori, sicut genus est in speciebus, & species in indiuiduis: vel secundò, tanquam in subiecto, sicut accidens est in substantia: vel tertio, vel in toto, sicut anima est in homine, & materia & forma sunt in composito, seu corpore naturali. Primus modus essendi in alio excluditur hac particula definitionis, *Prima*, id est, indiuidua, & singularis. Secundus excluditur voce *Substantia*. Tertius voce *Tota*. Quam sententiam recens accurate in statam à Thoma in lib. de hypostasi, & persona, quæ post hæc scripta venit in manus meas, subus respicimus, & resurabimus in tractatu de Incarn. disp. 7. se. 2. & 3. Interea verò ex dicendis paulò post nū. 7. & sequentibus patet esse rejiciendam.

Neque creatio creatura.

Alij sexto affirmant substantiam in rebus creatis, non pendens à subiecto, esse ipsammet actionem creatiuam, per quam fiunt ex nihilo: quia per illam res creata constituitur sufficienter independens à subiecto. Sed contra: Primò, materia & anima rationalis Christi Domini existunt per veram creationem independens à subiecto ex quo educantur, & tamen non subsistunt per illam: sed loco propria substantiæ terminantur à Verbo hypostaticè. Ergo creatio non est formaliter ipsarum substantia. Secundò, creatio non est in se creata, sed est ipsamet visus creantis, vt se exercens circa rem, quam producit ex nihilo, vt suppono ex dicendis alibi,

& ex doctrina D. Thomæ 1. p. q. 25. a. 1. ad. 2. & 3. Res autem creata non subsistunt formaliter per aliquid extrinsecum, & neque ipsis identificatum, neque physicè unitum. Ergo creatio non est illarum substantia. Tertio, creatio constituit quidem, in genere causa efficientis, rem creatam independens à subiecto: sed non formaliter: & ad conceptum substantiæ non sufficit rem existere independens à subiecto: sed debet etiam existere, independens ab alio, vt supposito, esseque vltimò terminata secundum existentiam substantialem. Qua de causa materia, & anima rationalis in Christo non subsistunt per se, quia pendunt à supposito diuino, ab illoque terminantur hypostaticè.

Vera, & communior sententia est, substantiam esse complementum existentie naturæ substantialis aptæ naturaliter stare per se, & modum essendi per se realem, & positium oppositum modo essendi in alio, sine vt supposito terminatè hypostaticè, quo pacto humana Christi natura est in Verbo, sine vt subiecto sustentantè, quæ motus est proprius accidentium, & formarum materialium. Ita vt ex illo duplex sequatur incommunicabilitas. Vna, per quam persona, vel quælibet alia res subsistens communicatur alteri tanquam suppositanti, & terminanti hypostaticè. Res, inquam, subsistens, vt talis, & in sensu composito: nam in sensu diuino non repugnat naturam, aut rem quæ subsistit, communicari alteri supposito: sicut natura Patris comunicatur Filio, & Spiritui sancto: sed Pater, quæ pater, est incommunicabilis alteri supposito. Alia est, qua excluditur communicatio rei subsistentis alteri, vt subiecto sustentanti: sicut accidentia, tam spiritualia, quam materialia communicantur subiectis: & forme substantiales materiales communicantur materiæ, ex qua educuntur, & à qua sustentantur.

Itaque sicut accidentia, & forme materiales habent pro naturali complemento suæ existentie modum existendi in alio, sine quo naturaliter existere non possunt, defectu naturalis sufficientie ad standum vi propria, & per se, id est, non in alio vt sustentante: sic ex opposito res, quæ subsistunt, habent pro naturali complemento suæ existentie modum essendi per se, id est, standi vi propria per vsum suæ naturalis sufficientie non indigentis adminiculo subiecti, aut sustentantis, vel alterius suppositantis, & terminantis hypostaticè, imò etiam incapacis illius in sensu composito. Ac sicut in hæc est vltimus terminus, & vltimum complementum accidentium, & formarum materialium, secundum existentiam, id est, illis necessarium, vt connaturali modo existant: sic modus ille essendi per se vltimus terminus existentie, & complementum vltimum secundum existentiam earum rerum, quæ subsistunt, planè illis necessarium, vt existant connaturali modo. Hunc esse verum conceptum substantie probatur, cum ex

refutatione omnium aliarum opinionum, tunc ex ipsa explicatione iam tradita, quæ per se probabilis, & acceptabilis est. Et confirmari potest auctoritate sanctorum Patrum qui simili modo rationem propriam subsistentiæ describunt: vt Cyril. Alexand. & Anastas. Patriarcha Theopolitanus in compendiarie explicatione fidei, quæ vtrique inscribitur, inter principium, & medium, quando dicunt subsistentiam in concreto sumptam pro se subsistente, vt solet accipi à Patribus, & Conciliis antiquis, esse rem, quæ per se est, neque altero indiget ad hoc vt ipsa subsistat: sed nimirum ratione suæ perfectionis, & sufficientiæ naturalis id habet. Et Boët. lib. de duabus naturis, vbi de Deo sic loquitur: *Est hypostasis, id est substantia: subsistens enim nullo indigens.* Et VII. Synodus generalis act. 6. tom. 3. post medium ait naturam per se existentem esse illam, quæ non indiget altera vt subsistat.

8. Eff. d. s. for. val. Subst. n. t. u.

Vt autem melius declaretur, natura subsistentiæ, quaritur primò, quis sit veluti effectus formalis substantiæ: siue quid habeat natura per modum subsistentiæ, quod per se simpliciter non habet? Respondeo naturam habere formaliter per subsistentiam, vt sit vltimò completa secundum existentiam, modo illi necessario ad existendum connaturaliter, qui modus est existere per se; modo supra dicto, vtique sic constituta in esse supposito, non communicati, neque communicabilis alteri, vt sustentanti, aut alteri hypostasi. Ita vt impossibile sit hoc totum vltèrius terminari hypostaticè, quamuis natura præcisè sumpta possit simul alia hypostasi terminari, sicut natura diuina terminatur simul tribus hypostasis Patris, Filij, & Spiritus sancti: sed non constitutum ex natura, & paternitate, aut ex alia hypostasi. De qua incommunicabilitate plura dicemus sect. 4. num. 34.

In hanc doctrinam consentiunt plerique Recentiorum, quorum tamen nonnulli addunt subsistentiam tribuere formaliter aliam incommunicabilitatem, siue excludere aliam communicationem actualem aut aptitudinalem. Aunt enim repugnare subsistentiæ, vt id quod subsistit, sit in alio, non modò, vt in subiecto sustentante, aut supposito terminante hypostaticè, sed etiam, vt in toto, cuius sit pars. Ratio est, quia subsistens est idem quod suppositum. Esse autem suppositum est esse vltimò conclusum in seipso, & esse per se seorsim: quod autem est in alio tanquam in toto, non est conclusum in seipso, sed concluditur toto: neque existit per se seorsim, sed existit in alio, estque ens in ens, & ens in alio. Ex quo inferunt materiam, & animam rationalem, non subsistere in composito. Extra compositum verò fatentur aliqui animam rationalem subsistere: alij negant: eò quòd naturaliter est apta existere in toto, & communicari materiæ. Inferunt etiam nullas partes integrantes totius corporei subsistere: neque heterogeneas, vt caput, col-

lum, pectus, brachia, pedes: neque etiam homogeneas, vt partes aquæ Oceani, partes terræ, partes montis, &c.

Sed hæc opinio non placet. Primò, quia ad verum & perfectum conceptum subsistentiæ, puro sufficere concipere modum posituum essendi per se, id est, si propria sufficientiæ, incommunicabiliter alteri, siue vt sustentanti, siue vt terminanti hypostaticè. Secundò, quia ex illa opinione sequeretur Verbum diuinum vnitum humanitati non subsistere quia est in Christo vt in toto, constitutum ex Verbo & ex humanitate. Neque satisfacit quod aliqui respondent, Verbum subsistere nihilominus, quia non perficitur ab humanitate, aut ab illo toto in quo est. Quamuis enim non perficiatur; non minùs tamen est in Christo, neque minùs communicatur humanitati. Quare si repugnat subsistere, & communicari alteri vt toti; repugnat Verbum diuinum subsistere, & simul Christum constituere, est, que in illo vt in toto. Et manifestum est rationem ab aduersariis allatam in confirmationem suæ sententiæ, æquè de Verbo concludere, ac de aliis: & non fundari in eo, quòd id quod existit in alio vt in toto, perficiatur vel non perficiatur ab illo. Sed in eo, quòd non sit conclusum in seipso, neque per se seorsim existat, quod de Verbo existente in Christo æquè verum est.

Refutatio alie sententia.

Quod verò addit Trichan. lib. de hypostasi, cap. 67. Verbum subsistere in Christo, quia retinet suam totalitatem: & non esse partem, quia non est in aliquo perfectiori se, neque perficitur per accessum humanitatis, sed illam infinite perficit, refutabitur alibi fusiùs in tract. de Incarn. disp. 7. sect. 3. vbi ostendemus, responsionem illam restringere voces Totius, & Partis, ad placitum & sine sufficienti fundamento auctoritatis vel rationis. Aliunde verò manifestum esse id quod componitur cum altero, realiter & adæquatè distincto esse partem compositi: & ex utroque totum quoddam constitui, quod non est vnum totum ex illis componentibus: sicut Christus non est solum Verbum, aut sola humanitas: tamque verè dici posse Verbum esse partem Christi: quam verè dicitur Verbum componere Christum: neque magis debere Verbum dici, vt dicatur esse pars, quam vt dicatur componere Christum, quem admodum affirmant Conci. Lateranense sub Martino I. can. 8. & Synodus V. generalis can. 4. Et denique, iuxta doctrinam Typhani, naturam ipsam diuinam fore personam: & non esse in Deo tres personas, sed vnicam: quia natura diuina non perficitur per hypostases, seu proprietates relatiuas, siue que amittit suam totalitatem in Patre, Filio & Spiritu sancto: iuxta illius Auctoris doctrinam pluribus locis. Neque melius est quod alij respondent, Verbum ita esse in Christo, vt ab eo non comprehendatur, sed infinite illi super-

mineat: sicut, inquit, anima rationalis supereminet corpori, quia mens est. Licet enim Verbum non comprehendatur ab humanitate quoad actuale diffusionem suam immensitatis, neque quoad virtualem amplitudinem suam vnibilitatis & virtutis terminandi naturam alienam, quae virtus infinita est, & non exhauritur capacitate finita humanitatis: tamen Verbum, etiam prout componit cum humanitate, & inhereditur in constitutionem totius Christi, subsistens est: alioqui compositum illud non esset subsistens neque persona. Vt sic autem includitur in toto: quia quicquid componit aliud, in quantum componit, est intrinsece & formaliter in illo quod componit. Ergo falsum est repugnare conceptui subsistentiae, ut id quod subsistit, sit in alio tanquam in toto.

10.
Anima
rationalis
subsistit.

Tertio, opinio supra dicta repugnat aperte D. Thomae 1. p. q. 75. art. 2. ubi expresse docet animam rationalem in corpore esse per se subsistentem: secus autem animas brutorum, ut addit art. 3. Nimirum quia animae brutorum subiecto egrediuntur sustentante, & pendent in existendo à materia ex qua educuntur. Anima vero rationalis non pendet à materia cui inhareat, neque est in corpore ut sustentante, sed vi propria stat, aequè ac quando separatur à corpore. Ob eandemque causam materia prima subsistit naturaliter, sive quando est pars compositi, seu corporis naturalis: sive etiam si existeret separata. Et confirmatur, quia corpus & anima Christi fuerunt per se proximè & immediatè vnita Verbo diuino hypostaticè: ideoque manserunt vnita in triduo mortis Christi. Ergo sunt capacia propriae & naturalis subsistentiae, cuius loco fuerunt apta obedientialiter accipere diuinam. Nihil enim est aptum per se proximè & formaliter terminari hypostasi Verbi, nisi quod est aptum subsistere per se, ac loco propriae subsistentiae alienam accipere. Alioqui cum non possent accidentia terminari hypostaticè? Eodem argumento probatur in quinem subsistere, & alios humores corporis humani, qui fuerunt in Christo assumpti hypostaticè: & partes integrantes, ut Caput, brachia, pedes, quae si fuissent abscissa à corpore Christi, parè si capitis mutatione, occisus fuisset, manserunt aequè vnita Verbo, ac sanguis à corpore separatus. Idemque dico de partibus heterogeneis vel homogeneis aliorum corporum. Et quidem nemo negat partes terrae, vel aquae subsistere post diuisionem: diuiso autem, vel pura in partem conuersionis, non dat illis formaliter modum positionis essendi per se.

Dices si in homine corpus & anima rationalis subsistunt singillatim, & aliae partes supra dictae: ergo in homine sunt plures subsistentiae. Ergo & plures hypostases, & plures suppositalitates, & plures

personalitates. Haec enim omnia nomina in homine pro eodem supponunt. Ac proinde essent in homine plura supposita partialia, & plures personae partiales: quod est absurdum & inauditum. Confirmatur quia ex Mactandorum Patrum, hypostasis siue subsistentia significat idem quod suppositum, aut persona si loquamur de suppositis intellectualibus. A Scholasticis vero, distinctionis gratia, sumitur pro eo quod suppositum aut persona adicit supra naturam simpliciter: estque idem quod suppositalitas aut personalitas, seu ratio propria & complementum suppositi aut personae. Ergo vbicumque sunt plures subsistentiae, sunt plures suppositalitates aut personalitates.

Respondeo esse quidem plures subsistentias & hypostases partiales: sed non propterea debere dici esse plures suppositalitates aut personalitates. Ratio est quia sicut nomen suppositi, & personae est nomen totius: ita nomen suppositalitates, aut personalitatis est nomen subsistentiae totius, & non partis dumtaxat. Quare vbi non sunt plura supposita, aut plures personae, non sunt plures suppositalitates, aut personalitates, licet sint plures subsistentiae, & plures partes subsistentes: quia nomen subsistentiae & subsistentis abstractè à toto vel à parte. Sicut tamen anima & corpus non possunt dici plures honores partiales: quia homo est nomen totius: ita neque dici possunt plura supposita, aut plures personae partiales: quia haec nomina sunt aequè imposita ad significandum totum indiuisibiliter, & non partes seorsim.

Ad confirmationem Respondendum est Theologos illos loqui de subsistentia totius substantialis, seu de complemento naturae substantialis perfectae: non autem de conceptu generalissimo subsistentiae, cuius natura ita ita fuit ab antiquis Theologis explicata, ut non potuerit aliquid lucis accipere à Recentioribus accuratissimis, qui hac in parte nobiscum sentiunt, & nominatim Suarez. disp. 34. Metaph. sect. 5. num. 7. & sequent. & tom. 1. in 3. p. disp. 14.

Instabis quia si anima rationalis in homine per se subsistit, & materia similiter: plus est subsistentiae in homine, quam in brutis, & in aliis compositis substantialibus, quorum formae materiales non subsistunt. Respondeo ita esse: sed nihilominus subsistentiam materiam sufficere in istis ut totum compositum subsistat, id est, per se existat, ex parte materiae, neque indigeat alio ut sustentante per modum subiecti.

Quaeritur secundò quomodo differant hypostasis siue subsistentia, suppositalitas, & personalitas: & consequenter quomodo differant, subsistens, suppositum & persona? Respondeo differre ut superius ab inferiori, id est, communius à minus communi. Nam omnis personali-

SECTIO II.

Per quid formaliter persona divina constituatur in ratione personae?

Quod in Deo sit vera & propria ratio personae, fides & ratio naturalis docent. Primum enim licet personae vox non exprimitur in sacris literis: res tamen ipsa exprimitur, quam Concilia, & sancti Patres, & Ecclesia uniuersa, voce illa declarant. Lactan. cap. 1. & 2. de sum. Trinit. Toletan. XI. in Confess. fidei, Hispalense secundum can. 13. Athana. in symbolo: Hila. lib. 3. de Trinitate non longe à hinc, & in Laui siue introitu in Psalm. primum, initio: Hieronym. epist. 57. Augustin. lib. 7. de Trinit. cap. 4. circa medium, Fulgent. lib. de fide ad Petrum cap. 1. Ecclesia denique Latina uniuersa sic canit in Praefatione Missae de sanctissima Trinitate: *In essentia unitas, & in personis proprietates, & in Maiestate adoremur aequalitas.* Ratio quoque naturalis id aperte docet, abstrahendo tamen ab unitate vel pluralitate personarum, quae pluralitas in diuinis naturaliter nobis nota est. Etenim persona nihil est aliud, quam naturae intellectualis substantia individua completa, & ultimo terminata secundum existentiam, siue incommuniabilis alteri ut terminanti existentia, & ut subsistenti aut sustentanti: vel ut alij loquuntur, per se subsistens incommunicabiliter, modo scilicet superiori sectione explicato. Atqui Deum talem esse naturaliter notum est: quia necesse est omnem rem existentem habere vltimum terminum & modum suae existentiae, si existat connaturali modo: ut de diuina natura sentire oportet: neque enim potest à statu sibi connaturali abduci aut impediri: Hic autem terminus in natura substantiali est subsistentia siue hypostasis, & in natura intellectuali personae appellatur, ut supra dictum est. Est quoque naturaliter euidens, naturam diuinam non egeri, aut esse in alio ut in seculo sustentante, vel alio quopiam terminanti hypostaticè, quam propria hypostasi, siue vno, siue multiplici.

In Deo est vera & propria ratio personae.

His praemissis Respondeo, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum constitui formaliter in ratione personae, non per communem subsistentiam naturae, quae nulla est, sed per tres relationes realiter distinctas paternitatis, filiationis, & spirationis passivae: quibus quarta relatio, spiratio videlicet actiua, communis Patri & Filio, non est annumeranda.

Relationes constituit formaliter in esse personae.

Prima pars est Aletensis, Bonauent. Ricardi, & aliorum veterum Scholastic. quos citant & sequuntur V. G. s. p. disput. 125. cap. 3. Valent. disp. 2. quest. 13. par. 3. colum. 3. Becan. cap. 3. q. 9. & alij Recentiores. Probat, quia de fide est tres esse personas diuinas, & non plures, neque pauciores. Ergo sunt tres subsistentiae seu per-

Quomodo differunt subsistens, suppositum & persona? tas est supposititas: & omnis supposititas est hypostasis siue subsistentia: sed non vice versa. Sicut omnis homo est animal, & omne animal est viuens: sed non vice versa. Itaque latius patet, subsistentia, quam supposititas: & supposititas latius patet, quam personitas. Quia subsistentia abstrahit à modo essendi per se, totius vel partis: neque amplius habet in suo conceptu quam est, per se, id est, vi propriae sufficientiae, incommunicabiliter alteri, siue ut subiecto, siue ut terminanti hypostaticè, & completa secundum existentiam. Supposititas vero dicitur tantum de modo essendi per se totius substantialis completi, siue rationalis, siue irrationalis, animato aut inanimato. Persona vero dicitur tantum de toto substantiali siue intellectuali, completo in esse naturae & hypostatico: ut de Deo, de Angelis, & de hominibus. Nam persona est nomen dignitatis, & tribuitur solum individuis naturae intellectualis, quae in eo praecellunt omnibus aliis, quod habent liberum dominium in suis actibus, & non solum aguntur sicut alia, sed per se agunt: ut rectè ait S. Thom. q. 29. art. 1. c. Quamquam illa differentia potest esse solum penes connotata, & non intrinsecè in ipsa hypostasi siue subsistentia. Nam subsistentia materiae avulsae à toto & seorsim existentis, non diceretur supposititas: nec eadem esset intrinsecè, atque est tunc quando componit totum substantiale cum forma materiali; quod totum non habet aliam supposititatem, quam subsistentiam materiae, quae iam sortitur nomen supposititatis, quia est subsistentia totius denominatiuae. Sic etiam si Verbum assumeret naturam brutam, non constitueret cum illa personam, sed suppositum: licet eadem esset hypostasis quae terminando naturam rationalem, puta humanam, facit cum illa personam.

Persona est nomen dignitatis.

16. Solutur obiectio.

Obiicies, si nomen suppositi & personae est nomen totius: ergo Verbum diuinum componens Christum cum humanitate, non est persona neque suppositum: quia non est totum, sed pars illius compositi. Respondeo ita esse, loquendo de Verbo diuino ut recipiat Christum componente; id est, non debet dici personam & suppositum quatenus componit, & quatenus est pars. Unde in Christo non sunt duae personae, quarum altera sit Verbum, & altera Christus: sed vnica ex duobus naturis, coniunctis in vna hypostasi. Est tamen Verbum in eiusmodi compositione id à quo formaliter est ratio personae, & à quo totum illud compositum constituitur in esse suppositi per diuinam eius hypostasim: ideòq; Christus est suppositum diuinum.

sonalitates, & non plures, neque pauciores. Probatur consequentia. Nam in Trinitate non multiplicatur concreta, seu constituta formarum substantiue sumpta, nisi multiplicatis formis quibus constituuntur, & secundum earum multitudinem. Ideoque tres personae non sunt nisi vnus Deus, quia non habent nisi vnam Deitatem. Et Christus est vnica persona propter vnica substantiam seu personalitatem, in qua dicitur naturae diuinae & humanae, vniuntur hypostaticè. Ergo vti in diuinis sunt tres personae, & non plures neque pauciores, debent constitui formaliter in esse personae per tres hypostases seu personalitates, & non plures, neque pauciores. Ergo non per vnica, quae sit natura, & communis tribus. Alioquin non magis essent tres personae quam tres Dij.

Id. Sed neque vlla communis substantia, quae sit natura seu essentia diuina, admit-
Nec est in *Deo vna* *communis* *substantia,* *quae sit* *tribus.*
 tendenda est. Etenim natura, & quicquid est commune essentialiter, descendit vltimus, & communicatur personis vltimo concludentibus & terminantibus hypostaticè quicquid commune est. At hoc repugnat rationi substantiae, quae debet esse vltimus terminus existentiae naturae substantialis, & constituere ens substantiale inum & vltimo conclusum ac terminatum in existendo. Ideoque Patres & Concilia postquam de nomine & significatione substantiae & hypostasis conuentum fuit (de quo diu conuenerant, ac non raro pro natura seu substantia & essentia diuina vsurpauerant, vt Agatho Papa, & alij quidam & Suarez infra citati & obiecti, & longè plures relati à Didaco Ruis disp. 31. sect. 3.) negarunt communiter tres personas esse vniam substantiam. Quod falsum esset, si tres personae constituerentur per vniam communem substantiam. Aiont etiam dari tres substantias, & distinguunt substantiam & hypostasis ab essentia, & affirmantque esse vniam essentiam, & triplicem substantiam. Definiunt præterea vniam naturam humanam factam esse in substantia Verbi propria, non in essentia diuina, aut in hypostasi Patris, vel Spiritus sancti. Ac deique hypostasis in diuinis cum persona confundunt, nullamque aliam in Deo substantiam siue hypostasis agnoscunt, quam personas & personalitates diuinas: vt huc prosequitur & antiquorum testimonijs confirmat Vasq. disp. 124. & 125. Vnde consequens est nullam esse communem in Deo substantiam, sicut nulla est communis persona, vel semipersona, vt loquitur Caietanus, à Vasque merito ibidem reprehensus: tres esse hypostases diuinas siue personalitates, ac non plures, neque pauciores; sicut tres tantum personae sunt. Denique hunc esse communem Patrum consensum testatur Iustinus Imperator in edicto seu confessione fidei missa ad Ioannem II. Vbi post-

Habentur
in
Concilio
lib. Tole-
7. n. 11. pag.
32. vete-
ris et. Co-
loniensis.

quae dixit, licet vna sit substantia Deitatis & humanitatis Christi, non tamen vniam esse naturam: quoniam non idcirco est vna, & substantia: addit, Omnes enim sancti Patres conuenienter nos docent aliud esse naturam, siue substantiam & formam: & aliud substantiam, siue personam. Et naturam quidem, vel substantiam & formam, hoc quod est commune significare substantiam vero siue personam, hoc quod est speciale.

Secunda pars responsi, quod scilicet personae diuinae constituantur formaliter in ratione personae per tres relationes realiter distinctas, paternitatis, filiationis, & spirationis passivae, probatur, quia, cum personae diuinae sint tres realiter distinctae: debent constitui formaliter in ratione personae per tres hypostases seu personalitates, quae sint tres entitates realiter distinctae, vt pro reali earum multiplicitate multiplicentur etiam realiter personae, & attributa substantiua quae hypostases formaliter & expresse significant. Atque præter tres illas relationes paternitatis, filiationis, & spirationis passivae, nulla est alia entitas realiter triplex in Deo: ergo &c.

Quod vero spiratio actiua non sit illis annumeranda, probatur primò ex communi loquendi vsu Conciliorum, sanctorum Patrum, & Theologorum, qui in diuinis tres tantum hypostases quatuor vero relationes agnoscunt. Nam si etiam spiratio actiua esset hypostasis, & ratio substantiandi formaliter: non minus essent in Trinitate quatuor hypostases, quam quatuor relationes: tres nimirum realiter distinctae inter se, & vna duabus indentificata (spiratio enim actiua identificatur paternitati ac filiationi) atque inadæquata & partialis, tam in ratione relationis, quam in ratione substantiae respectu patris & filij, qui non solum per eam referuntur & subsistunt, (si etiam per illam formaliter subsistunt, vt velunt Aduersarij,) sed per relationem quoque paternitatis & filiationis. Secundo, si spiratio actiua esset ratio partialis substantiae, & ratio personae, respectu patris & filij, sequeretur non esse in Deo tres realiter personas simpliciter distinctas in esse personae, sed tantum secundum quid. Nam totalis ratio personae in Patre & Filio non esset simpliciter & totaliter distincta, sed tantum secundum quid. Vnde pater esset persona ex parte tantum distincta à filio, ex parte vero eadem, propter identitatem spirationis actiuae, quae esset ratio partialis substantiae, seu personalitatis Patris & filij. Tertiò, spiratio actiua est communis patri cum filio, cui communicatur vi processionis, propter non repugnantiam quam habet cum illo, non minus quam omnipotentia, & cætera attributa. Nec vlla est ratio cur non dicatur communicari illi secundum propriam rationem termini existentiae suae substantialis, ac velut vltimo concludenti & terminanti hypostaticè

non minus quam voluntas, & omnipotentia, & alia attributa substantialia naturae diuinæ. Minus etiam distinguit spiratio actiua, quam relationes aliae. Nam aliae personae omnes à se ipsis distinguntur: hæc autem non distinguit Patrem à Filio. Consentunt expressè D. Thom. q. 32. art. 3. alijque plurimi, quos sequitur Suarez lib. 5. de Trinitate, cap. 8. num. 6. ubi ad idem confirmandum hanc rationem addit. Quia relationes personales sunt rationes subsistentiæ, alioquin non possent constituere personas formaliter in esse personæ. Spiratio autem actiua non constituit personam, sed potius aduenit Patri & Filio iam constitutis in esse personæ per paternitatem & filiationem: ideoque nec ipsa est ratio subsistentiæ, neque ex proprio conceptu secum affert subsistentiam, sed per identitatem habet illam à personis quibus inest, nostro intelligendi modo. Hucusque Suarez ex quo inferit aliam differentiam inter spirationem actiuam, & alias relationes diuinas. Quod ista conueniunt inmediate naturæ diuinæ, vel sine productione ut paternitas, vel per illam, ut filiatio & spiratio passiuæ. At spiratio actiua conuenit inmediate personis, easque supponit plenè constitutas in esse personæ. Sed hæc ratio minus placet, quia supponit magis quam probat, quod inuenit. Et spiratio actiua non minus inmediate conuenit uolitioni essentiali, quam paternitas intellecti.

SECTIO III.

Respondetur argumentis contrariis

22.

Prima obiectio.

21. dicitur.

23.

Secunda obiectio.

Contra id quod diximus, spirationem actiuam non esse unam ex diuinis hypostasis, obijci potest quod spiratio actiua constituit spiratorem incommunicabilem Spiritui sancto, ut terminanti hypostaticè. Ergo est hypostasis, & constituit spiratorem in esse hypostatico. Respondetur non constituere incommunicabilem ex vi formali & speciali propriaque hypostasis, quasi ipsa sit ultimus terminus. Etenim communicatur Patri & Filio ut terminantibus: & æq; potest comunicari Spiritui sancto ut terminanti, nisi simpliciter repugnaret illi inesse, propterea quod omnis communicatio in Trinitate fit per identitatem eius quod communicatur, cum eo cui communicatur: non autem per realem compositionem, repugnantem simplicitati summæ personarum diuinarum. At implicat spirationem actiuam identitatem Spiritui sancto: quia produciens & productum debent distingui realiter. Secundo, contra id quod diximus, non esse in Deo subsistentiam absolutam, opinatur Suarez lib. 4. de Trinitate, cap. 11. & tom. 1. in 3. p. disp. 11. sect. 3. ubi contendit præter subsistentias tres relatiuas admittere etiam esse in Deo communem aliquam subsistentiam absolutam & essentialem, quæ

Tomus I.

fit naturæ, & communis tribus personis. Idem cum Suarez docent Caietan. ad q. 39. art. 4. & Miranda in summa Conciliorum, in annotat. ad sextam Synodum act. 11. Quorum argumenta hæc præcipue sunt.

Primum argumentum: Tres personæ diuinæ sicut vnus Deus. Ergo sunt hic Deus. Ergo datur hic Deus communis tribus personis. Sed hic Deus est Deus subsistens. Ergo datur subsistentia communis tribus personis. Confirmatur quia in Deo absoluta sunt priora relatiuis, ut docent S. Thomas & alij communiter. Sed hic Deus est quid absolutum. Ergo est prius relationibus, atque adeo per se subsistit, & non tantum formaliter per relationes.

Soluatur argumenta quæ probant dari in Deo communem subsistentiam.

Respondetur nomen concretum Deus, duo dicere. Vnum formaliter & expresse, nempe Deitatem realiter unicam & reipsa communem tribus: Aliud materialiter & implicite, subsistentiam scilicet realiter triplicem, & ratione tantum communem, atque ut talem confuse significatam & vniuersaliter nomine illo, Deus. Significat enim suppositum aut subsistens, eo modo quo in Deo est: videlicet non vnum re, sed ratione tantum: quia Deus adæquate sumptus non est vnum subsistens, neque vnicum suppositum, sed tria, quæ indifferenter & confuse nomine Deus significantur. Ad confirmationem dico, Deum, ex parte significati materialis & confusi, non esse absolutum secundum rem, sed relatum, utpote relationibus personalibus constitutum: licet secundum rationem possit concipi in ratione personæ confuse, & præcise à relationibus secundum propriam rationem relationis, priusquam concipiatur in ratione specialitatis personæ relatiuæ. Sicut etiam relationes prius ratione concipi possunt inadæquate & confuse, ac præcise ut personalitates, quam ut relatiuæ, & relatiue realiter, actiue aut passiuæ, ut sequenti sectione declarabimus. D. Thomas autem, & alij qui dicunt absolute in Deo esse priora relatiua, loquuntur de absolute essentialibus respectu relatiuorum notionalium, quæ quoniam in his fundantur, & virtualiter ab illis oriuntur, posteriora sunt.

24. Concretum Deus, quid significet.

Secundum argumentum: Existencia diuina absoluta & essentialis ex vi sua absolute perfectionis præcise sumpta, est non solum ratio existendi, sed etiam existendi in se & per se: ita ut diuinitas, ut per illam existit, modo perfecto, intelligatur per se existere, & non egerit aliquo sustentante, neque aliquo alio modo re aut ratione distincto, ut in se aut per se existat. At qui existere per se, est subsistere, iuxta communem vsum Theologorum & Philosophorum. Confirmatur quia ens per essentiam, est simpliciter & in genere entis infinite perfectum formaliter per ipsam essentiam. Ergo includit in suo formali & essentiali conceptu non solum existere, sed etiam modum in se & per se existendi. Neque concipi potest ut essentialiter quid incomple-

25. Secundum argumentum.

22.

rum, & tanquam id quo aliquid est, non autem tanquam id quod est. Item non potest esse substantia essentialiter infinita: si non sit completa substantia per essentiam formaliter, sed Deus est substantia essentialiter infinita: ergo Deus est substantia completa formaliter per suam essentiam. Non est autem substantia completa formaliter sine modo essendi per se. Ergo habet modum essendi per se, formaliter per suam essentiam.

26. *Essentia diuina prae se habet quomodo est per se?*
 Respondeo existentiam Dei absolutam & essentialem, esse existentiam per se & in se, in actu primo, eo sensu, quo existentia quiescentis naturae substantialis completa essentialiter, dicitur esse existentia per se: id est, apta & exigens conaturaliter terminari hypostaticè modo proprio & conaturali, quo vltimò compleatur ipsius existentia, & non egeat terminari alieno supposito, vel ab alio sustentari, tanquam subiecto, sicut indigent accidentia & formae materiales. Quo pacto existentia naturae humanae Christi Dominum est existentia per se: & existentia naturae cuiuslibet creaturae, praecisa per mentem ab actualitate existentiae: & natura ipsa diuina, praecise sumpta ab illa substantia absoluta qua ponunt Aduersarij. Est enim apta per se ac vi propria stare, terminata hypostaticè proprio & conaturali complemento, neque eget alio supposito à quo terminetur; aut subiecto, à quo sustentetur. Quare si hoc esset subsistere: natura diuina subsisteret adhuc praecisa illa communi substantia. Verum hoc non sufficit ad denominationem substantiae formaliter: sed oportet insuper habere formaliter terminum illum existentiae & complementum naturale per se standi incommunicabiliter: quod non habet natura diuina nisi prout tripliciter subsistit in tribus personis vt terminantibus hypostaticè & vltimò concludentibus, complementibus, quae ipsam in esse hypostatico naturali proprio.

27. *Ad primam confirmationem, Dicitur ens simpliciter infinitum secundum essentiam, includere in illa formaliter, vel eminenter omnes perfectiones: formaliter qui de simpliciter simpliciter, essentia enim, perfectiones secundum quod quodlibet est substantia quae non est essentia qualiter per se: sed existentia substantialis vltimò terminata & conclusa, repugnans communicabilitati, quae melior est ipsa, quam incommunicabilitas, aut substantia quaelibet in natura diuina. Vt ex eo patet, quod communicabilitas pertinet ad quandam limitationem, & ad naturam bonitatis, quae est sui diffusiva. Incommunicabilitas vero pertinet ad rationem quandam sentis limitati & restricti. Item, per communicabilitatem naturae diuinae factam multis personis, natura diuina est quid quasi superius & supereminens; cum personalitates sint quid*

inum, & inferius natura communi.

Dices substantiam illam absolutam non impedire quod minus natura communicetur quoad alia attributa absoluta: sicut hypostasis Patris non impedit quod minus eadem natura communicetur Filio & Spiritui sancto. Respondeo: Taliter impediret ne ipsamet illis communicaretur & vltimò descenderet: neque totum ex illa & ex natura constitutum esset commune. Atqui si substantia illa absoluta est essentialis, vt volunt Aduersarij, debet communicari: quia de fide est totam naturam communicari, ex Lateranen. cap. Damianus, & Florentino in literis Vnionis. Ergo non datur talis substantia absoluta.

Ad secundam confirmationem Respondeo vt substantia concipiatur esse essentialiter infinita, sufficere vt concipiatur esse completa in esse essentia illi miratae, & continentis omnes perfectiones formaliter aut eminenter: quamuis non concipiatur esse completa in esse hypostatico per conceptum praecisam essentia. A parte rei tamen est necessitas completa vtroque modo. Ideoque nulla in eo est imperfectio naturae diuinae, quae in re non est tantum id quod praecise concipitur: sed est realiter terminata & completa per vltimam triplicem subsistentiam ab illa realiter indistinctam.

29. *Tertium argumentum: Existere per se est perfectio simpliciter simplex.*
 Ergo conuenit essentia formaliter per seipsum. Probatur antecedens, quia non repugnat meliori aut aequali perfectioni. Neque enim dicas repugnare communicabilitati. Nam ad hoc vt natura tribus personis communicetur, sufficit vt quamuis per se existat; non tamen vltimò sit terminata neque subsistat incommunicabiliter: quae duo longe diuersa sunt, ac primum merito substantia appellatur: secundum, hypostasis, & in naturis intellectualibus personalitas nominatur. Confirmatur: quia esse substantiam completam, sine dubio pertinet ad perfectionem simpliciter. Ad hoc autem requiritur existentia per se: ergo &c. Item, substantia est ens per se subsistens. Atqui Deus secundum naturam est substantia: ergo Deus secundum naturam est ens per se subsistens. Denique esse principium quod propriarum operationum, est perfectio absoluta. Sed illud non potest esse nisi in re per se existente: ergo &c.

30. *Respondeo patere ex dictis quod existere per se, id est, non in aliquo terminata hypostaticè aut sustentate, sed esse vltimò terminatum & conclusum in existentiā substantiā (quod est proprie subsistere) non sit perfectio simpliciter simplex: quia repugnat communicabilitati totius essentiae diuinae, quae melior est. Alia vero substantia acceptio, quam pro modo essendi praedicto, & distinctio eiusdem ab*

hypostasi, noua est & gratis ficta. Ad primam confirmationem nego quod esse perfectam substantiam in esse suppositi, & non tantum in esse naturae, pertineat formaliter & intrinsece ad perfectionem simpliciter. Ad secundam confirmationem dico, substantiam non ita definiri ratione naturae tantum, sed ratione suppositi, quod est antonomastice & absolute substantia. Vel, secundò definitio illa potest sic intelligi, videlicet quod substantia, scilicet ratione naturae, sit ens per se subsistens, non essentialiter & in actu secundo, sed per exigentiam & in actu primo, quia illi conuenit, ut talem modum essendi habeat conaturaliter: sicut naturae accidentis conuenit, ut possit inhaerentem velut vltimum terminum existentiae propriae.

31. Principium quod est duplex.

Ad vltimam confirmationem Respondedo, principium quod operationis esse duplex. Vnum, influxus: alterum, denominationis, quod communiter est suppositum aliquod. De secundo, nego quod esse tale, sit vndeunque absoluta perfectio. De primo, falsum est quod nihil nisi subsistens possit esse principium quod propriarum operationum. Nam perinde potest esse principium quod virtus non existens per se, sicut res per se existens: ut patet in accidentibus separatis, & in ijs quae existunt in subiecto alieno, à quo vim nullam habent, sed per se potius habent impedimentum; ut calor in aqua. Licet enim aqua, vel aliud subiectum extraneum denominetur ab actione: tamen principium per quod solum influit, est ipsa forma accidentalis, quod nonnulli aliter imaginantur. Denique substantia formaliter & generaliter secundum commune conceptum, non est complementum naturae ad agendum, sed ad existendum. Quod si hypostasis Patris in Trinitate est principium Filij: id prouenit ex peculiari ratione substantiae illius, quae non potest aliter distingui ab hypostasi Filij. Nulla verò hypostasis diuina est ratio agendi ad extra. In creatis autem hypostasis non est vis agendi villo modo neque ad intra, neque ad extra. Sed est tantum ratio & modus se habendi talis entis, nempe substantiae, & vltimò completi ac terminati secundum existentiam substantialem. Quod non dicitur, & proxime ac per se ad agendum pertinet, sed ad esse. Et quamuis nihil ageret, tamen non minus propterea subsisteret. Sicut ex opposito quauis non subsisteret, nihilo minus ageret. Nam Christi humanitas, carnis propria & naturae substantia, non minus exercet omnes naturales suas operationes: in quas hypostasis Verbi non influit physice, quia non est operatiua ad extra. Neque minus ageret eadem humanitas, quamuis careret omni substantia, quod aliqui putant non esse impossibile. Sicut accidentia Eucharistica aequè agunt, quamuis pri-

Substantia non est vis agendi in creatis.

uata subiecto & omni modo in haerendi. Modus autem positius essendi per se, fictiue illis tribuitur, ut ostendemus suo loco.

SECTIO IV.

Quomodo tres personae diuinae constituentur in ratione personae?

Nota primò sermonem hic esse, non de reali constitutione, quae nequit esse nisi ex constituentibus in re distinctis, repugnatque simplicitati personarum diuinarum: sed de constitutione virtuali, seu rationis cum fundamento in re. Licet enim qualibet persona diuina, sit ens realiter simplex & indiuisibile, propter indistinctionem proprietatum ab essentia: duplex tamen esse, virtualiter distinctum, est in Deo concipiendum. Quorum vnum est absolutum, & esse simpliciter: alterum, relatiuum & modale, seu modè taliter essendi. Per primum Deus est vnus, & constituitur formaliter in ratione Dei. Per secundum verò Deus est trinus, & constituitur in ratione Patris, Filij, & Spiritus sancti. Est absolutum supponitur ordine rationis ad relatiuum: estque esse primum, quod per relatiuum tanquam per esse secundarium contrahitur & determinatur, seu modificatur. Vnde relationes rectè concipiuntur naturae quasi aduenire, illamque constituere in aliquo esse tali, aut essendi modo, quem praecise & secundum se sumpta non concipitur habere. Caritas enim illa excellentissima, quae Deus est, considerata secundum esse absolutum praecise, non intelligitur producere ad intra, nec produci. Id autem quod est producere aut produci, non constat sine aliquo reali. Quare cum entitas illa concipitur ut producens, vel produca, necesse est concipi aliquam realitatem, quae sit extra conceptum eiusdem entitatis considerata secundum esse absolutum praecise, & proinde quae ipsi adueniat & superaddatur. Non enim potest non aduenire conceptui alicuius, illud quod non includitur in eius conceptu, & tamen illi conuenit.

32. Est aliqua in Deo constitutio virtualis.

Nota secundò proprietates relatiuas Patris, Filij, & Spiritus sancti, quamuis Deo secundum naturam spectato sint logicè accidentales, id est, non essentiales, sed aliter conuenientes: esse nihilominus in se substantiales. Quemadmodum, forma non sunt quidem materiae essentiales, sed aduenientes & logicè accidentales: verumtamen sunt in se substantiales, & constituunt compositionem horum ex accidente & subiecto, sed ex substantijs diuersis. At non solum illae proprietates sunt substantiales, & constituunt substantias, id est, res per se existentes: Ne-

33. Proprietates personarum diuinarum sunt substantiales.

rum etiam sunt rationes suppositorum & personarum: supposita vero sunt substantia completa ultimo terminata: & personae sunt supposita rationalis, siue intellectuales completae & ultimo terminatae secundum existentiam. Deus autem ut natura constans, quamvis sit substantia completa in esse natura: nihilominus non est completa in esse hypostatico, & ultimo terminata secundum naturam existentiam. Nam Deus secundum naturam totam & integram adhuc inest Patri, Filio, & Spiritui sancto, ut subsistentibus, & naturam ultimo terminantibus. Quare natura divina praecisa sumpta non est ratio suppositi neque personae: sed constituitur in esse personae per proprietates illas relationas, quae sunt ultimus terminus existentiae naturae divinae, & cum illa constituunt tres subsistentes, ulterius incommunicabiles alijs ut terminantibus.

54.
Incom.unicabilitas subsistentiae non excludit quaevis communicabilitatem.

Nota tertio cum Suare tomo 1. in 3. p. disputata II. sect. 3. incommunicabilitatem subsistentiae non excludere quamcumque communicabilitatem, ut v. g. generis ad speciem, & superioris ad inferius, quae communicabilitas logica est: aut etiam physicam materiam ad formam, vel formam ad materiam: aut etiam personarum ad terminantem naturam alienam, sicut fit in Christo Domino, Verbum enim divinum subsistit, licet eius hypostasis terminet Christi humanitatem. Et anima rationalis, ac materia subsistunt, licet una communicetur & uniatur alteri. Et conceptus universalis hominis aut animalis, est conceptus subsistentis, id est, omnium inferiorum subsistentium, confuse per modum unius conceptorum, secundum id in quo conveniunt. Sed excludit tantum communicationem ad alteram, vel ad subiectum, aut velut ad ultimum terminum existentiae, qui terminus est necessarius ad complementum perfectum existentiae substantialis naturae, & nanc excludit, non a natura, sed a supposito quod formaliter constituit in esse subsistentis & incommunicabilis. Ita ut totum ultimo terminatum, non sit ulterius terminabile, siue communicabile alteri ut terminanti. Vel, ut brevius dicam, ratio subsistentiae constituit formaliter incommunicabile constitutum ex ipsa, tum alteri ut subiecto, tum etiam alteri ut suppositanti aut terminanti existentiam. Atque ita paternitas v. g. constituit incommunicabile constitutum ex natura & paternitate: at non naturam totam, quae ulterius communicatur Filio & Spiritui sancto. Sic ergo relationes constituunt personas divinas in esse personae, quatenus constituunt illas incommunicabiles alteri ut terminanti, & naturam divinam ultimo ter-

minant atque concludunt secundum existentiam.

Nota quarto, personas divinas posse duobus modis concipi. Primo, confuse tantum sub nomine personae, & conceptu illi respondente. Secundo, distincte, sub nominibus Patris, Filij, & Spiritus sancti, & conceptu illis nominibus respondente, perfecteque exprimentem totum id quod est substantia. licet quilibet harum personarum, propriamque cuiusque rationem, & totam eius constitutionem in esse talis personae. His praesuppositis,

Dico primo, ut personae divinae concipiantur constitutae in esse personae confuse, non esse necessarium concipi relationes secundum esse proprium relationum: sed sufficere quod concipiantur confuse, ut sunt ultimus terminus existentiae naturae divinae, ultimumque illius complementum substantiale, & prout in eo conveniunt cum creatis subsistentijs. Ratio, est quia personae, ut sic, non aliud expriment sub eo nomine, quam substantias intellectuales ultimo completas & terminatas hypostaticae: quod ut concipiatur, non est necessarium concipere expresse proprietates relationas Patris, Filij, & Spiritus sancti, ut relatiuae sunt, & taliter relatiuae, per modum scilicet generantis, geniti, & spiritali. Quamvis in re ipsa id quo persona divina constituitur formaliter in esse personae, sit propria cuiusque relatio, ut dicam paulo post.

In hunc sensum interpreto id quod ait S. Thom. quaest. 29. art. 4. in corp. Nomen personae divinae significare relationem ut subsistentem: id est, significare relationem, non expresse qua relatio est: sed prout est ratio subsistentis, & ultimus terminus ac complementum existentiae naturae divinae. Quod tamen non impedit, quin propria ratio personarum divinarum ut subsistentium, sit relatiua: quia natura divina non potest subsistere tribus subsistentijs realiter distinctis, inadaequate naturam terminantibus, nisi illa quatenus terminant, sine relatiue opposita inter se.

Dico secundo, personas divinas constitui in esse proprio & completo talis personae, Patris, aut Filij, aut Spiritus sancti, per proprietates relatiuas Patris, Filij, & Spiritus sancti, secundum integram earum conceptum relatiue oppositum alteri proprietati. Ita ut personae divinae adaequate sumptae concipi debeant constitui formaliter in esse proprio personali per relationes, non secundum confusum tanquammodò conceptum subsistentiae, aut secundum confusum conceptum relationis seu subsistentiae relatiuae: sed ulterius Pater debeat concipi constitutus in esse proprio talis personae, per rationem secun-

ditatis generatiue in actu secundo, id est, ipsius etiam generationis actualis: & Filius, per rationem termini in actu secundo illius fecunditatis & generationis: id est, per rationem geniti. Et Spiritus sanctus, per rationem spirati. Ratio est quia, ut supra diximus, personae diuinae sunt distinctae realiter inter se, quae personae sunt, habentque personalitates realiter distinctas, alioqui nomen personae non magis posset dici pluraliter de illis, quam nomen Deitatis: id est non magis posset dici plures personae, quam plures Dij. At nulla est distinctio realis in diuinis, nisi inter relatiue opposita. Ergo debet esse relatiua oppositio inter personalitates diuinas, quae tales. Atqui relatiua oppositio non est alia in diuinis, quam oppositio originis, quae est inter principium producens & terminum productum. Ergo personalitates diuinae debent habere illam oppositionem inter se, & comparari ad inuicem ut producens & productum. Hoc autem habent ut sunt propria ratio Patris, Filij, & Spiritus sancti, & prout vna est principium & origo alterius in actu secundo. Ergo &c.

39. Prima propositio est de fide. Secunda traditur expressè à Concilijs, & Patribus: ut à Toletano, in professione fidei, ubi sic habet: *Hoc solum numerum infirmant, quod ad inuicem sunt. Et in hoc numero carent, quod in se sunt.* Et à Florentin. sess. 18. Diu. equidem, ubi Ioannes Theologus nemine refragante, sic affirmat: *sola relatio apud omnes Graecos & Latinos Doctores diuina professione personas multiplicat. Ita ut non vlla alia ratione, quam ut relationis, Pater à Filio, ac vna persona ab alia differat.* Et à Cyrillo lib. 7. Thesauri cap. 1. post med. ubi de personis diuinis sic ait, *sola diuersitate relationis, quae diuersis nominibus significatur, nec alia re vlla, distinguuntur.* Et à Boëtio lib. de Trinitate ad Symmachum, in fine, cuius verba haec sunt: *substantia continet unitatem: relatio multiplicat Trinitatem.* Similia tradunt S. August. lib. 5. de Trin. cap. 5. Damasc. lib. 1. de fide cap. 10. & 11. Anselm. lib. de Incarn. Verbi cap. 3. & lib. de processione Spiritus sancti cap. 2. & 4.

40. Quare licet personae diuinae per conceptus confusos & inadaequatos prius concipi possint sub ratione subsistentis aut personae, quam sub ratione relatiui: & prius sub ratione communi relatiui, quam sub ratione speciali talis relatiui, principij vel termini: & prius sub ratione principij in actu primo, quam sub ratione principij in actu secundo, id est, actionis & vsus fecunditatis: ac denique prius in ratione principij vel termini, quam sub ratione talis principij, & talis termini, Patris scilicet vel spiratoris, & Filij aut Spiritus sancti: adaequata tamen & distincte, seu totaliter & expressè, non potest concipi persona

diuina secundum id totum quod substantialiter est, priusquam omnia illa concipiantur. Pater enim substantialiter est sua relatio, & sua generatio actiua: itemque Filius est sua relatio, & sua generatio passiua. Vterque etiam est substantialiter, quamuis non hypostatice, sua spiratio actiua tam in actu primo, quam in actu secundo. Et denique Spiritus sanctus est sua spiratio passiuè substantialiter & hypostatice. Et quicquid sit de relationibus creaturarum praecamentibus quas Philosophi ex actione & passione consequi putant, ut accidentia re vel ratione distincta: tamen non ita relationes diuinae, quae sunt substantiales, transcendentales, & subsistentes, constituuntque substantialiter personas Patris, Filij, & Spiritus sancti. Itaque Pater sua relatione est Pater, & persona, & principium agens in actu secundo: nec aliter rectè concipi potest, ut est à parte rei. Similiterque Filius, ipsamet sua relatione est Filius, & genitus, & terminus generationis patris. Item spirator sua relatione est spirator, & spirans, non tamen persona formaliter, ut sic. Ac denique Spiritus sanctus sua relatione est Spiritus sanctus, & spiratus, & terminus spirationis actiuae. Ideoque non oportet in Deo praetelligere generationi personam adaequatè sumptam: neque generationem ut illi aduenientè concipere: aut relationem ut consequentè. Hic enim modus concipiendi imperfectus est, & non conuenit personae diuinae quae per se substantialiter est sua actio, & sua origo, & sua relatio transcendentalis ad terminum sibi relatiue oppositum. Categoriae verò, & consultantur ex actione, hic superfluae sunt, aequè ac in creaturis, ut ostendimus disp. 25. sect. 2.

Persona Patris non debet praetelligi generationi

SECTIO V.

Solummodo obiectiones contra actionem precedentem.

41. Contra primam conclusionem obijciunt primò, personam ut sic non esse ad aliud, sed in seipsaistere: ac si aliqua esset persona diuina absoluta, non minus significaretur nomine illo, persona diuina quam nunc tres personae relatiuae. Ergo signum est personam non significare relationem.

Respondet primò, personam, secundum conceptum communem & generalissimum, non esse ad aliud: non tamen repugnare illi, ut aliqua persona, et speciali sua ratione sit ad aliud: & personas diuinas in esse proprio ac speciali tales esse, & constitui proprietatibus relatiuis, quae quamuis relatiuae, sunt tamen substantiuae & constituentibus substantias vltimò terminatas. Res-

Personae nomen non significat relationem

Toletan. Florant.

Cyrril.

Boëtius.

August. Damasc.

Anselm.

40.

41.

pondeo secundo cum Suare lib. 7. cap. 8. num. 9. si essentia comparatur cum relatione in ordine ad nomen *personae*; significari de formali relationem, non vero essentiam simpliciter: quamvis non expressè sub ratione relationis, sed sub ratione personalitatis confusè conceptæ, & quasi genericè. Sin autem comparentur diversi conceptus eiusdem relationis; videlicet ultimus seu proprius, qui merito formalis dici potest; quia est de relatione ut relatio est; & confusus ac generalis, qui è contrario materialis dici potest: dico formaliter non significari relationem, quia significatur ut modus hypostaticus, & non ut relatio: id est, non secundum proprium & ultimum conceptum relationis: sed secundum generalem, à relatione, & tali relatione abstractum.

Si istes, nomina concreta substantiva non multiplicari in diuinis, nisi significant relationes formaliter & expressè secundum ultimum conceptum relationum: ac proinde dici non posse tres personas, nisi nomen personæ significet formaliter & expressè relationes secundum ultimum conceptum. Respondeo non ita esse. Multiplicantur enim quæcumque metaphysicè abstrahuntur à relationibus realiter distinctis. Ac dici possunt tres entitates, tria entia, tres existentia, tres existentes, tres perfectiones &c. Ergo & tres subsistentia, & tres personæ. Enimvero quicquid abstrahitur à multis inferioribus, id est, à multis realiter in illa ratione; illud rem multa est, & vnum dumtaxat ratione. Quicquid ergo abstrahitur à tribus relationibus diuinis realiter distinctis, illud re ipsa multa est, & ratione tantummodo vnum. Qualis autem sit illa vnitas rationis, vniuoca an analoga, quæstio logica est, & nullius momenti. Ego nihil deesse video ad vniuocationem.

Obijciunt secundo, Personas diuinas non posse intelligi plures & distinctas, nisi intelligantur variæ: & idem esse quod constituit, & quod distinguit. Ergo non constituntur nisi relatiuè, & secundum conceptum relatiuum.

Respondeo non posse quidem personas illas & distinctas concipi conceptu proprio & distinctè differentiarum quibus ab invicem distinguuntur, nisi concipiantur relationes quæ tales: posse tamen conceptu confuso concipi plures personas & distinctas, non concipiendo expressè & propriè illas differentias, nec relationes secundum esse relationum. Ac verum quidem est id quod constituit, distinguere eo modo quo constituit: quia quod constituit rem in sua entitate, constituit eandem in sua vnitate; ens enim & vnum idem sunt: & quod tacitè ens, facit vnum: ac res quælibet ex eo habet propriam vnitatem, quod est distincta in se, & distincta à qualibet alia. Hoc autem habet per suam ipsius

entitatem; quæ est singulariter id quod est. Quare principium constitutum rei, est etiam distinctiuum eiusdem rei à qualibet alia. Veruntamen sicut concipiuntur personæ, confusè ut constitutæ in esse proprio personali, & tanquam multæ: ita confusè tantum concipiuntur distinctæ, quando non concipiuntur secundum proprias & vltimas rationes Patris, Filij, & Spiritus sancti. Et quamvis nomen personæ ut sic, non dicat expressè relationem, atque ut refert S. Thom. aduertit q. 40. art. 3. non significet distinctionem à rebus eiusdem nature: quia persona non minus esset, quamvis eiusdem nature nulla esset alia persona: ac si per impossibile Deus esset, & trinus non esset, neque esse posset, persona tamè esset: tamè quædo pluraliter loquimur de personis diuinis, designatur distinctio: & quod constituit eas in esse personæ formaliter, id quoque distinguit. Quia sunt tres personæ realiter distinctæ: ergo per tres realiter distinctas personalitates constitutæ. Non sunt autem tres realiter distinctæ, nisi quatenus sunt relatiuè oppositæ. Quare cum significatur ut distinctæ, significantur ut relatiuæ.

Obijciens tertio cum Caietano ad q. 36. a. 2. Relatio Filij non distinguit illum à Spiritu sancto, & tamen onstituit. Ergo falsum est quod iam proxime diximus, idem quod constituit, distinguere. Sic etiam spirans relatio, distinguit Patrem & Filium à Spiritu sancto: & tamen non constituit. Ac denique relatio quælibet non distinguit nisi à suo opposito: & tamen non ita constituit.

Respondeo, quia de ratione Filij est, ut habeat naturam cum virtute eam communicandi, quæ virtus est fecunditas voluntatis esse patris de ratione Patris dare naturam cum virtute eam communicandi. Quo patet Filium habere rationem principij ad Spiritum sanctum, & pater etiam. Non quæ dicantur Pater Spiritus sancti: sed quæ sunt vnus spirator Spiritus sancti. Relatio autem spirantis constituit Patrem & Filium in esse spiratoris. Quo etiam modo distinguit eos formaliter à Spiritu sancto. Licet prius distinguantur ab eodem per rationes paternitatis & filiationis, quatenus illæ per se vltèrius tendunt ad aliam productionem, & communicationem, cuius fecunditas in ipsamet ratione Patris & Filij inclusa est. Ideoque per illas quoque opponuntur relatiuè Pater & Filius Spiritui.

Obijciunt quarto Caietan. ibidem, Proprietates Patris prius constituit personam, quam referat. Et tamen non distinguit nisi quatenus refert actu. Ergo alia ratione constituit, & alia distinguit.

Respondeo, impossibile esse ut relatio intelligatur tanquam relatio, nisi intelligatur ut referens formaliter. Neque est aliter referens, quam simpliciter ut relatio. Sed neque etiam est aliter proprietates constitutiuæ personæ, quam refert. Quare

Quæ nomina multiplicentur in Deo.

44

Relatio Filij constituit illum à Spiritu sancto, & tamen relatio constituit Patrem & Filium à Spiritu sancto ab illis.

45

Proprietates Patris prius constituit personam, quam referat.

paternitas v. g. non prius constituit personam in propria & vltima ratione patris, quam illam actus referat. Tametsi potest confuse concipi constituere in ratione generica personae, priusquam concipiatur expressè referre, & constituere in tali esse relationis speciali & proprio primae personae. Quatenus verò constituit in esse illo personae, eatenus etiam distinguit ab iis quae non sunt personae. Quare semper quâ ratione constituit, distinguit.

46. Quiritur quintò specialiter contra secundam conclusionem sectionis praecedentis, omnem relationem supponere extremam constituta & distincta. Ergo non illa constituit. Consequenter patet. Antecedens probatur, quia id quod refertur, prius constituitur quam referatur. Ac proinde constituitur per aliquid absolutum. Confirmatur, quia non refertur Deitas, sed persona. Ergo persona est prius quam referatur. Item persona producit, in suo esse personali constituta, est prior origine & ratione, quam persona ab illo procedens. A qua relatio neutro illorum modorum potest esse prior: quia relata sunt simul natura & cognitione. Ergo persona producit non constituitur in suo esse personali per relationem.

47. Relatio transcendentalis non supponit extremam.
Ad primum Respondeo, antecedens esse falsum de relationibus transcendentalibus, quae non supponunt extremam iam constituta & distincta, sed sunt vnum extremorum, quod seipso formaliter & ex natura sua refertur ad aliud, estque per se formaliter relatio ad aliud. Vt cognitio ad obiectum, potentia ad possibile, actio ad terminum. Relatio-

ones autem personarum diuinarum sunt transcendentales. Ad probationem antecedentis, eiusque confirmationem, dico id quod refertur per seipsum, non prius constitui in esse, quam referatur. Personae autem diuinae referuntur ad se inuicem per seipsas: quare persona diuina non prius est, aut constituitur in esse, quam referatur.

48. Ad secundum, nego Minorem. Nam persona producit est prior origine, tanquam id à quo est persona producta. Potest etiam esse prior ratione, prioritate à quo: quatenus licet vna non possit cognosci sine alia, adeoque non sit prioritas rationis in quo, potest tamen vna esse alteri ratio ex parte obiecti vt cognoscatur. Sicut omnipotentia potest esse ratio cognoscendi possibilis, iuxta ea quae diximus d. sp. 10. sect. 1. 4. & 5. Sed hæc prioritas rationis potest etiam competere personae productae respectu producentis; quatenus producta potest esse ratio, ex parte obiecti, cognoscendi producentem, sicut effectus potest inducere in cognitionem suae causae. Prioritas verò originis non potest esse mutua: quia persona diuina producta non potest esse à producta, sicut producta est à producente. Ad confirmationem Minoris respondeo, axioma illud, Relata sunt simul natura, & cognitione, dictum esse ab Arist. de categoricis, vt alibi ex usuimus: & quoad similitudinem naturae, falsum esse de transcendentalibus. Quoad similitudinem verò cognitionis, intelligendum esse de similitudine in quo, non à quo: quatenus vnum non potest cognosci sine alio, licet vnum possit cognosci per aliud.

DISPUTATIO

VIGESIMA SEPTIMA

De Notionibus personarum diuinarum

Sectio I. *Quid, & quot sint notionēs personarum diuinarum?*

Sectio II. *Soluntur obiectiones contra doctrinam praepositam.*

Sectio III. *Quomodo notiones personarum diuinarum nobis innotescant, aut possint innotescere?*

DE NOTIONIBUS diuinis agit S. Doctor tota quæst. 32. Et artic. 1. docet impossibile esse per rationem naturalem ad cognitionem Trinitatis personarum diuinarum peruenire. Quia non potest homo per rationem naturalem Deum cognoscere nisi ex creaturis. Creaturae autem ducunt in Dei cognitionem, sicut effectus in causam. Hoc igitur solum per rationem naturalem de Deo cognosci potest, quod competere ei necesse